

O D L U K E

A) Odluke domaćih sudova i drugih organa

VIŠI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Drugostepena presuda od 10.V 1968.

Vijeće: Gabro Badovinac, dr Ernest Vajić, dr Emilio Pallua

Prijevoz stvari zrakom - Pouzeće - Prijevoz u kojem učestvuje više vozara - Ovaj posao smatra se jedinstvenim prijevozom naročito ako se vrši na temelju jednog tovarnog lista - Klauzula COD - Prema ovoj klauzuli posljednji vozar mora od primaoca naplatiti sve iznose koji su navedeni u tovarnom listu kao iznose koji se duguju pošiljaocu - Izmjene u tovarnom listu može vršiti samo pošiljalac preko prvog vozara - Za pojam prvog vozara odlučna je činjenica koji je vozar izdao tovarni list, a ne na čijem je formularu tovarni list sastavljen - Posljednji vozar mora postupiti na temelju pošiljaočevih uputa - Ukoliko posljednji vozar ne postupi prema ovim uputama, primalac je aktivno legitimiran da od njega traži naknadu štete - Ovo se odnosi i na svotu pouzeća koju po zahtjevu pošiljaoca, a na nalog prvog vozara, posljednji vozar nije vratio primaocu

Nesporno je među strankama da je tuženi "Jugoslavenski aerotransport" izručio tužitelju neku robu prema avionskom tovarnom listu "Deutsche Lufthansa" broj 220-2458630, koja je prevezena avionskim putem od Osla do Zagreba. Prilikom predaje robe tužitelj je prema zračnom tovarnom listu platio tuženom "JAT"-u na ime pouzeća 243,36 USA \$, odnosno 3.042.- dinara. Naknadno je tužitelj utvrdio da je pošiljka bila plaćena prilikom otpreme u Oslu. Tuženi je poslao tužitelju telex zrakoplovne kompanije "SAS" iz Osla u kome je naredjeno "JAT"-u da primaoca ne tereti odnosnim iznosom. Odnosni telex tužitelj "Transjug" primio je od tuženog 28.V 1966. i prenio ga tuženikovoju filijali u Zagrebu, a ova filijali "Transjuga" u Rijeci na koje se poslovanje odnosni telex odnosio. Na osnovi toga tužitelj je zatražio svojim dopisom 820-233 od 16.IX 1966. da mu tuženi povрати plaćeni iznos pouzeća. Kako tuženi taj iznos nije vratio, tužitelj je podigao tužbu povodom koje je izdan sporni platni nalog. Po primitku platnog naloga tuženi "JAT" uputio je telex "Transjugu" kojim traži da mu tužitelj - "Transjug" dostavi originalni zrakoplovni tovarni list da bi mu mogao vratiti sporni iznos, te je naveo da nije bilo potrebno podizati tužbu, već je mogao netko od "Transjugovih" ljudi doći u poslovnicu "JAT"-a i podići novac.

Tužitelj "Transjug" udovoljio je ovom traženju tuženoga, i svojim dopisom 820-233 od 11.III 1967. dostavio "JAT"-u traženi tovarni list kao i prijepis "Jatovog" telexa, koji je "JAT" primio iz Osla od Zrakoplovne kompanije "SAS". Međutim usprkos tomu "JAT" nije vratio gornji iznos tužitelju. U međjuvremenu rukovodilac robne službe poslovnice "Transjug" u Zagrebu utvrdio je da se sporni iznos pouzeća koji je tužitelj platio tuženom još nalazi kod tuženoga, i da ga on nije doznačio Zrakoplovnoj kompaniji "SAS" Oslo preko "Deutsche Lufthansa", pa je postignut sporazum da će "JAT" u roku od 15 dana taj iznos doznačiti tužitelju i naknaditi mu efektivne troškove, a to međjutim nije učinjeno.

U pripremnom podnesku od 25.X 1967. tuženi ističe da je prema odnosnom zrakoplovnom tovarnom listu robu prevezla od Osla do Kopenhagena Zrakoplovna kompanija "SAS", od Kopenhagena do Frankfurta "Deutsche Lufthansa", a od Frankfurta do Zagreba "JAT"; da je tovarni list sadržavao klauzulu CC i COD, tj. obavezu zadnjeg vozača da od primaoca naplati vrijednost robe i vozarine što je "JAT" kao posljednji vozač i učinio. Istakao je da se između tuženog "JAT"-a i stranih prevozača vrši klirinški obračun, koji je tuženi izvršio s "Lufthansom" jer je ona izdavalac tovarnog lista. Kako je tuženi bio zadužen u međjukompanijskom obračunu iznosom od 243,36 dolara, to je tuženi taj iznos platio, te kad bi taj iznos vratio tužitelju, on bi dva puta platio isti iznos. Da ne bi došlo do dvostrukog plaćanja, tuženi je tražio da se tužitelj - "Transjug" obrati za povratak odnosnog iznosa Kompaniji "SAS", a ujedno je tražio da mu "Lufthansa" potvrdi da li može vratiti "Transjugu" sporni iznos. Ovaj prijedlog "Lufthansa" nije prihvatila. Ističe da pozivanje tužiteljevo na telex Zrakoplovne kompanije "SAS", kojim se izvješćuje o izvršenoj uplati spornog iznosa u Oslu, za tuženoga ne predstavlja pravnu osnovu, jer je izdavalac tovarnog lista "Lufthansa", a ne "SAS". Tvrdi da je "SAS" odnosni telex poslao neovlašteno i bez pravne osnove, te da u predmetnom slučaju tuženi ima neposredni odnos sam s "Lufthansom", te bi tuženi mogao vratiti tužitelju sporni iznos samo kad bi izdavalac tovarnog lista "Lufthansa" ovlastila "JAT" da vrati odnosni iznos.

Nakon provedene rasprave prvostepeni sud pobijanom presudom održao je na snazi platni nalog iz razloga jer je utvrdio da iz priloženog izvornog telexa Kompanije "SAS" slijedi da je tuženom "JAT"-u naredjeno da tužitelja ne tereti za vrijednost robe od 243,36 dolara. Ovaj telex uputila je Kompanija "SAS" tuženom "JAT"-u, a tuženi ga je uputio tužitelju, i u svojoj korespondenciji priznaje da je neopravdano naplatio utuženi iznos.

Presudu žalbom pobija tuženi zbog povreda formalnog i materijalnog prava, i predlaže da se pobijana presuda preinači i tužitelj odbije sa zahtjevom, odnosno da se presuda ukine i stvar vrati prvostepenom sudu na ponovno raspravljanje i sudjenje.

Povredu prava tuženi vidi u tome što smatra da je roba zrakoplovnim tovarnim listom bila prevezena prema klauzuli CC i COD, tj. uz pouzete koje je tuženi kao posljednji vozar morao naplatiti od primaoca, što je i učinio. Smatra da pravo opoziva pouzeta ima pošiljalac, pa bi tužitelj povratak odnosnog iznosa mogao tražiti samo od pošiljaoca, ako je isti iznos po istoj osnovi plaćen dva puta. Ističe da prema tomu tuženi nije pasivno legitimiran. Smatra kad bi tuženi platio tužitelju sporni iznos, da bi tada on taj iznos platio dva puta, i to jedanput svom učesniku u prijevozu - "Lufthansi, a drugi puta tužitelju. Tuženi bi mogao povratiti odnosi iznos samo kad bi takav nalog dobio od "Lufthanse" kao izdavaoca tovarnog lista.

Smatra da prvostepeni sud nije utvrdio bitne činjenice za pravilno rješenje spora. Tuženi je postupao kao savjestan vozar i u toku spora pokušao je preko "Lufthanse" povratiti sporni iznos, no tomu se oglušila "Lufthansa", pa stoga tuženi nije mogao udovoljiti zahtjevu tužiteljevu.

Žalba tuženoga nije osnovana.

Iz nesporno utvrđenog činjeničnog stanja, a napose iz podneska tuženoga od 24.X 1967. slijedi da je prvi zrakoplovni vozar koji je primio robu na prijevoz bilo Poduzeće "SAS", koje je izvršilo prijevoz robe prema zrakoplovnom tovarnom listu - "Lufthanse" od Osla do Kopenhagena. Od Kopenhagena do Frankfurta, prema tvrdnji samoga tuženog, prijevoz je izvršilo poduzeće "Lufthansa", a od Frankfurta do Zagreba tuženi "JAT". Iz ovih navoda slijedi da je prijevoz sporne robe izvršen jedinstvenim tovarnim listom. U smislu odredaba Općih uvjeta za prijevoz robe koji su uvjeti primljeni od strane društava članova Međunarodnog udruženja za zračni transport, a kojega je član i tuženi, i to čl.11, par.1. prijevoz koji se vrši od strane više vozara zrakom, a koji slijedi jedan za drugim smatra se jedinstvenim prijevozom, a osobito u slučaju ako se prijevoz vrši na osnovi jednog jedinstvenog tovarnog lista.

U smislu odredaba člana 1. Općih uvjeta zrakoplovni tovarni list izdaje pošiljaocu prvi vozar, a on predstavlja ugovor o prijevozu sklopljen između pošiljaoca i vozara prema kome se prijevoz ima izvršiti na linijama vozara. Ako je u takvom tovarnom listu klauzula COD, to znači da je iz-

medju pošiljaoca i prvog vozara sklopljen sporazum u koji stupa i posljednji vozar, a po komu je posljednji vozar dužan da od primaoca u času isporuke pošiljke naplati sve iznose koji su navedeni u tovarnom listu kao iznose koji se duguju pošiljaocu. Obzirom na te odredbe Općih uvjeta tuženi je bio ovlašten da od tužitelja kao primaoca robe naplati sporni iznos od 243,36 dolara. Međutim valja istaći da izmjene u tovarnom listu može vršiti samo pošiljalac, a vrši ih preko prvog vozara komu je pošiljka bila predana na prijevoz. Za ovo nije odlučno na čijem je formularu ispostavljen tovarni list, već koji je zračni vozar izdao tovarni list kao prvi vozar.

Budući da je i prema tvrdnji tuženoga prvi zračni vozar Kompanija "SAS" kojoj je pošiljka bila predana na prijevoz, onda je ona ovlaštena da vrši i izmjene one u tovarnom listu, odnosno u ugovoru o prijevozu koje joj naloži pošiljalac. Kad je dakle Kompanija "SAS" kao prvi vozar poslala tuženom kao posljednjem vozaru telex da je iznos od 243,36 dolara plaćen u Oslu i da tuženi ne treba teretiti primaoca, jer je gornji iznos isplaćen unaprijed, tada je tuženi kao posljednji vozar morao postupiti po odnosnom nalogu, jer ga je izdala ovlaštena osoba prvom vozaru, koji je primio pošiljku na prijevoz, a ovaj ga je dalje poslao tuženom kao posljednjem vozaru. Naime pravo opoziva pouzeća po klauzuli COD ima pošiljalac i taj opoziv on predaje prvom vozaru koji je primio pošiljku na prijevoz, a on zatim odnosni nalog prenosi na posljednjeg vozara, koji je dužan izvršiti naloge iz tovarnog lista.

Obzirom na to pozivanje tuženoga da bi pravo opoziva pouzeća po klauzuli COD imalo poduzeće "Lufthansa" neosnovano je. Naime "Lufthansa" nije izdatelj tovarnog lista kako to tvrdi tuženi, već je izdatelj tovarnog lista prvi vozar koji je primio pošiljku na prijevoz, a to je, kako to i sam tuženi tvrdi, bila Kompanija "SAS" iz Osla, koja je primila pošiljku na prijevoz i po jedinstvenom tovarnom listu prevezla odnosnu pošiljku od Osla do Kopenhagena, gdje ju je kao slijedeći vozar primila "Lufthansa" i prevezla ju do Frankfurta i tu predala tuženom kao posljednjem vozaru. Obzirom na to neosnovano tuženi ističe u žalbi da je on bio dužan prema mjesečnom klirinškom obračunu platiti "Lufthansi" sporni iznos. Na temelju telexa koji je tuženi primio od prvog vozara "SAS"-a on nije bio dužan izvršiti klirinški obračun i plaćanje gornjeg iznosa s "Lufthansom", već je trebalo, obzirom na primljeni nalog po telexu "SAS"-a, obavijestiti "Lufthansu" o skidanju pouzeća po klauzuli COD i vratiti primaocu robe, tj. tužitelju neosnovano naplaćeni iznos. Prema izloženom slijedi da istaknuti prigovor u žalbi promašene pasivne legitimacije nije osnovan. Kad je "SAS"

obavijestio posljednjega vozara o skinutom pouzecu, za vraćanje naplaćenog iznosa pouzeća pasivno je legitimiran samo tuženi kao posljednji vozar, te je jedino on ovlašten da traži od "Lufthanse" eventualno pogrešno doznačeni iznos koji "Lufthansa" drži bez osnove, jer prema nalogu prvog vozara posljednjem vozaru "Lufthansa" sporni iznos nije dužna platiti prvom vozaru, tj. Kompaniji "SAS".

N.P.

VIŠI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Drugostepena presuda od 25.V 1968.

Vijeće: Gabro Badovinac, dr Ernest Vajić, dr Josip Rucner

Zajednica lučkih poduzeća - Članstvo u Zajednici lučkih poduzeća je obavezno - Visinu članarine utvrđuje organ Zajednice ovlašćen prema Statutu - Ova članarina je obavezna za sve članove Zajednice - Okolnost da Zajednica ne izvršuje svoje zadatke nije dovoljan razlog za istupanje iz njenog članstva - Član Zajednice koji tvrdi da Zajednica ne ispunjava svoje zadatke ima pravo posebnom tužbom ostvariti svoje pravo, ali ne istupiti iz Zajednice

Medju strankama je sporno da li je tuženi - poduzeće "Lučki pretovar" dužan platiti tužitelju - "Zajednici lučkih poduzeća" članski doprinos.

Rješavajući o sporu prvostepeni sud je udovoljio tužbenom zahtjevu u cijelosti, jer je nakon provedene rasprave i izvedenih dokaza utvrdio da je tuženi dužan platiti doprinos tužitelju obzirom na propise iz člana 28, stav 2, i člana 31. Zakona o iskorištavanju luka i pristaništa. Tuženi kao poduzeće za lučko-pretovarne usluge obavezno se učlanjuje u Zajednicu, pa odluka tuženoga poduzeća da se isčlani iz tužilačke Zajednice nema nikakvog učinka. Visina doprinosa za 1968. određena je financijskim planom za 1968. godinu u iznosu od 83.413.- dinara za cijelu godinu, pa mjesečni iznos članskog doprinosa iznosi 1/12 navedene svote. Odluke donijete na sastanku upravnog odbora tužilačke Zajednice od 24.I 1968. - na kome je jednoglasno usvojen financijski plan tužilačke Zajednice za 1968. godinu - valjane su i donesene na pravilan način u smislu Statuta Zajednice lučkih poduzeća u Splitu, jer je odnosnoj sjednici prisustvovala natpolovična većina.

Tuženikove prigovore da tužitelj nije izvršivao svoje zadatke sud nije uzeo u obzir, jer obzirom na propis